

Száz esztendő visszhangja.

Irja:

Rexa Dezső

NEMZETI MÚZEUM

A fejlődő Pest külvárosai mintha előre el lettek volna rendelve, hogy ott kapjanak helyet a magyar szellemi élet palotái. Puszta volt a hely, a hová a nemzet színházát emelte és pusztaság közepére építették a nemzet kincstárát, a múzeumot.

Valóságos odysseája volt a Széchenyi Ferenc gróf adományozta múzeumnak. Még meg sem nyílt, már biztonságba kellett helyezni. Napoleon zsákmányló kedve elől Temesvárra vitték, másodszer meg Nagyváradra cipelik. Aztán épületet keresnek számára, egy már elkészített hatvani (Kossuth Lajos-) utcai terv után — a gróf Batthyányi Antal országúti (mai: Múzeum-körút) nagy homokbuckáira építi fel Pollack Mihály klasszikusan szép épületét (1836).

A kép mutatja, milyen sívár a hatalmas épület környezete. Az országút nyugati házsora még a városhoz tartozik. Ott még állanak emeletes házak, melyek a már lebontott hatvani kapuig mint útszéli házak por és sárba épültek. A Kecskeméti-utca északi szegletháza Wartensleben gróf tulajdona. A család jóvágású magyaros élete még Petőfit is barátságosra hangolta a grófokkal szemben. De a déli sarok már polgárház, amelynek boltján a címtábla elárulja, milyen hang uralkodott akkor a városban. CARL... volt a táblára festve.

A Nemzeti Múzeum épületének tőszomszédságában

egy hosszú barna földszintes ház nyúlik el. Veszedelmes, valóságos büntanya. «Két pisztoly» a neve. Beálló korcsma, ami alatt akkoriban azt értették, hogy az olyan fogadó, melyben az alkalmatosságon utazó helyet kap a kocsija számára a fészerben, lova és kocsi száma az istállóban. Veszedelme azonban az volt, hogy Pest és Pest környéke, sőt a vármegye, majd az egész alföld minden zsványja, szegénylegénye, betyárja, csirkefogója, orzója, rablója, útonállója, fosz-

tothatója, bankóhamisítója, félkézkalmárja, sipistája, szökevény rabja, lóköltője, bujdosó bicskása, gyujtogatója, cigánya, szökött katonája, tehát minden, minden közveszélyes, hóhérekre való embere ott tanyázott abban a sötét házban. Kegyetlen rossz híre volt. Pedig nem esett messze a vesztőhelytől, ami a Soroksár felé vezető út (a mai Ráday-utca) elején volt s ez jó intelem lett volna a csárda stammgastjainak, hogy embereljék meg magukat és térjenek a becsület útjára, vagy pedig szedjék az irhájukat és keressenek más helyet maguknak...

Ezen a téren — neve akkor Széna-tér volt — állott imponáló méltóságában az oszlopos, görög izlésű oromzatával, a múzeum palotája, anélkül idők multával megkapta azt a keretet, amit megérdemel. A Széna-térből Kálvintér lett. A grófi palota helyén ha nem is modern bérpalota áll, de nyugalmas homlokzatú, háromemeletes bérház, a ma is Kecskeméti-utcának nevezett utca másik sarkán olyan palota áll, melynek talán még a kőhordója is művész volt. A Múzeum kertjének homokából gyönyörű parkot varázsolt a kertészek mesterkeze és a hírhedt «Két pisztoly» helyén ott áll a Pesti Hazai Takarékpénztár volt központi épülete, a legelső pénzügyintézet háza...

A «Két pisztoly» hírét-nevét költő tette örökkévalóvá. Szigligeti Ede, és a helyébe épült pénzügyintézet megteremtője is költő volt: Fáy András.

Csodálatos tréfaúzó az Elet. A jó Szigligeti a zsványok megörökítője s az örök pénzzavarban élő Fáy a vagyonok megörökítője.

És hogy összerakultak ott a Múzeum árnyékában!

A
Nemzeti Múzeum
épülete
százévvvel ezelőtt
és ma.